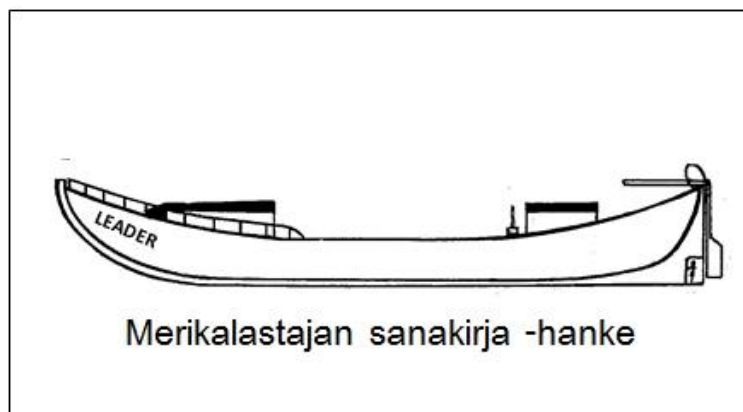

Selkämeren kansallispuiston ystävät ry ja Merikarvia-seura ry

LEADER-hanke ”Merikalastajan sanakirja”

Kalastajien haastattelu

Haastateltava: Onni Välisalo (s.1945)

Haastattelija: Juhani Mellanoura

Haastattelun ajankohta: 23.10.2016

Tekstin purki ja litteroi ääninauhalta Juhani Mellanoura. Murreversio.

Aineistona MP3 digiäänite yhteensä noin 2 tuntia. Äänite on tallenteena Merikarvia-seuran arkistossa.

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Onnin Väლისalon suvussa on isän ja äidin puolella kalastettu monessa sukupolvessa. Hän on päätoimisesti kalastanut silakkaa, lohta ja siikaa koko elämänuransa ajan. Yksi hänen erityisaloistaan on ollut pyyntitekniikka ja sen kehittäminen.

Ennen syntymääni tapahtunutta

Rääkihommia oli ennen sotia, moottorien aikaa. 1920-luvulla ja 1930-luvulla ennen sotaa on ollu melkoista touhua **Merikarvialla** se *rääkipyynti*. Sitte ko ne rupes saamaa niitä moottoreita ni työ keveni aika paljo. Ja silloin ei ollu vielä einesteollisuutta. Kalalla oli ilmeisesti 30-luvulla hyvä hinta, ko ei vielä ollu makkaratehtaita. *Veneenveistäjiä* oli paljo. Se oli kalamiehille semmosta kulta-aikaa, ko kysyntä oli kova ja yrittäjiä oli aika paljo. Ja ko ne *rääkissä* kalasti, ne saatto olla liki toisias, ko virta vei kaikkia saman verran. Ni ei ne toisias päin menny. Eihän rääkivesillä *ankkuritouhuu* voinu harjottaa.

Onni Väლისalo. Kuva: Juhani Mellanoura.

Vanha Väლისama kai sen ankkuritouhun keksi eli meidän äidin isä eli Vanha Väლისama. Siinä *silakkaverkkoja* pistettiin ankkureihin, niinko *heijopyyntiin*. Semmosia ne vanhat miehet puhu siihen aikaan, ko mä olin pikkupoika. Se Väლისama kalasti varmaan siinä **Honkon** ja **Makkaran** vesissä, ko *silakka otti siihen kudulle ittees*. Ei hän ny varsinaisesti *rääkimiesten* tiellä ollu, ne oli tietysti jonku verran ulkopuolella. Sillain mä olen kuullu, että hän on keksiny sen *heijoverkkosysteemin*. Ennen sotia tietysti, ko hän sota-aikana kuoli. Se tuotti heille hyvin tulosta. Heilläkin oli silloin kaks venettä, ko Arvo ja Tyyko oli kasvanu jo sen verran isoiks, että ne pysty jo

1930-luvulla kalastaa itsenäisesti. Kyllä maar matalilta sai isompia *parvoja* ja rääkissä oli vähemmän kaloja. Vanhat miehet puhu, että se Välimaa varottu sen takia kovin.

Siihen aikaan oli *routapyyntiä*, sitä *kevätpyyntiä* oli silloin, ko mä olin pikkupoika. Sitä oli sitte jo jäiden aikaan. Kasalaiset kävi, ko avautu vedet, minkämoiset tuulet sitte sattu ole. *Silakkaa* oli silloin vaa sitte jo keväällä aikasin, ko jäitä oli lähteny. Siinä **Ojalas** lähellä **Kasalan** kalasataman kalarantaa, he yöpy. Tietysti veneissä oli niillä tukikohta misä ne nukku. Sielä Kasalas ne joutu *pudistelee*. Oli tietysti heikot jäät ettei päässy jään reunaan. Osa oli siihen aikaa tietysti *hyljehommissa*.

Kerran Arviolan pojille (Mikko ja Ilmari) kävi sota-aikana sillai, että meni verkot ko ne oli rääkissä. Pojat avas sen köyden misä *kiikuttii*. Ei kumpikaa pitäny kunnolla kiini, meni se koko *touvi*. Sitte ko saatii *ruari* paikoilles ja niillä oli uus *paatti*, ne pääsi tyhjällä paatilla hyvin kotio. Siihen aikaa se oli kauhee omaisuus, ko kaikki verkot meni. Saivat sitte lahjotuksena harvempia verkkoja. Yks ja toinen anto heille ko oli paljo kalastajia ja jollaki oli ylimääräsiä verkkoja. Sitte oli halua ja mahdollisuuttaki antaa. Se opetti vaa kaikkia se, että täyty *ruumamiehenki* olla kiini siinä köydessä, siinä vaiheessa ko avataa. Ko se oli *liihultis* kiini ja ympäri *perätaminan* ympäri kerran. Että se varmasti on kiinni. Köysi oli sen verran lujaa että se piti. Ko ne oli *rääkääviä* verkkoja, ettei ne koskaa kovin tiukaa ollu. Olihan se kovilla tuulilla *kovaa touhuu*.

Siihen aikaa oli **Lankoslahden** kautta kuluki laivaliikenne, ko ne vei 1930-luvulla vielä halkoja. Maakunnasta tuotiin ja Lankoslahdella lastattii. Kalakämppeä oli **Marjakaris, Saunakaris ja Sanskeris**. Oli nämä kolme kalakämppeä, ko mä olin pikkupoika. Niistä varmaan *pesähommia* harjotettii. Sodan aikanaki ne oli käytös, siihen aikaa oli sitä *siikaaki* joka puolella. Silloin oli *siikapusseja* ja *suoriaki* oli.

Siikapusseja on ollu jo 1930-luvulla. **Kasalassa** oli tällä Uusi-Rantasella, tässä oli vähä varjosempia paikkoja. Uusi-Rantanen tuli ihan **Tuvvun kivii** asti kalastelemaa. Se varmaan kannatti. Isällä on ollu **Pussinkivillä**, se on kalliota, mutta ne puhuu Pussinkivistä. Hällä oli siitä. Taisi hän *myyntikalaaki* saada, mutta ainaki ittelles. Pussinkivet oli meiltä vaa pari kilometrii kotorannasta. Ja sitte hän puhu niistä *lohien* saannista. Oli sitte siitä paikasta lohtaki saanu. Ei siihen aikaan hällä ollu lapsia, ni hän ei sitte kauheesti hätäilly näissä kaikissa pikkupyyntineissä. Ja sitte ko hän oli Jennyn kans, ni hän ei viittiny *mäntätä* näissä *pussitouhuissa* niinko monet. Niitä oli *pyyntipaikkoja* paljo, mutta niitä hyviä paikkoja oli vähä.

Rääkis hän kävi ja hällä oli 1930-luvulla *pudistelijana* Varjovuo ja Ylitalo **Peipusta**. Hän on ollu niinko *retari*. Ne oli hällä *osana* kalastelemas. 1930-luvulla *silakkarysätouhu* oli aika pientä, kovinki pientä. Mutta silloin oli *silakkapesiä*. Pesistä ne välii sai, ko ne löysi, ni sai hyvinki kaloja, ko sattu olee hyviä kohtia ja hyviä paikkoja. Kaikki sen pesähomman taisi. Niillä hankki olla omia paikkojaan. Hyvistä pesäpaikoista *hankki* olla puute. Paikoista oli kova kilpailu. Samanlailla sitte sota-aikana kuka sai pyydyksiä, ko kalastusseura niitä tilas. Nehän niitä *arvoilla*, kunnei kerran saanu niitä verkkoja, arpahommaa se oli seurain kokouksis. Se oli aika hankalaa. Ko olis ollu innokkaita kalastajia. Sitte ko oli vielä se, että ne aikasemmin kalasti niillä *taajemmilla verkoilla*. Niillä oli ennen sotia kolmetoista, neljätoista ja viistoista millisiä. Sodan jälkeen niillä ei saanu, koko pyynti olis tarvinnu muuttaa taajemmaks. Sodan jälkeen ne sitte ne alako saamaa kuustoista ja seittämäntoista millisi Sen jälkeen ne alko harventaa niitä jatkuvasti.

Lapsuusaika

Silakkarysätouhu oli heillä (isällä ja isän veljellä) tietysti meneilläs, ni siinä sitte tietysti opittii. Opetettii sitte tai ei ni siinä oppi niinko väkisin. Niin pienestä ko muistaa ni jonku verran olin mukana. Sitte tietysti **Satamas** oli hieno käydä pikkupoikana, ko Merikarvian Satama oli siihen aikaan vilkas, ko vietii niitä kaloja. Kalat tietysti tuotii tänne (**Krookkaan**).

Heti pienestä tein kaikenlaista *käpyhommaa*, tietysti oli näitä verkkoja ja kaikenmoisia *ahven- ja haukirysä* ynnä muita, niitä oli paljo. Lähinnä ahven- ja haukirysien, myös jonku verran verkkojen kans tein *käpyhommia*, sekä *parannettii* että uusia tehti tietysti, ja *paulotin*. Ahvenrysiä *kudottii*, muttei näitä verkkoja ei varsinaisesti kudottu. Verkot oli käytännöllisesti katsoen aina tehtailta tulleita. Ahvenrysisä niitä *nieluja* ja kyllä niitä koko rysiäki kudottii, ahavenrysä ja *maderysiä* tietysti kumpaaki. Ne oli vähä samat pyydykset, samoja tietysti ahvenen pyynnissä ja talvella tietysti mateella, samat pyydykset.

Luokkarysä

Siihen aikaan oli aika paljo näitä *luokkarysiä*. Se oli aika erikoista, hyvin *lyhyellä aidalla* jostakin kiven vierestä. Ko oli paljo ahventa, ni se tuotti aika hyvin. *Luokkarysä vannehalkasija* oli 60-65 senttii, ja sitte se *luokka* tietysti oli isompi. Kyllä joku käytti *välipesäs* kahta *vyätä*, ja sitte *peräs* kolmea ja joku käytti neljääki perässä. Niitten yhteismäärä oli joko viis tai kuus sen luokan lisäksi. *Välipesä* oli vähä harvempi. *Peräosuus*, misä ne kalat piti olla, josa niitä sitte oli, ni kyllä ne oli vähä taajempaa *havasta*. Se oli sitä niin sanottua *perähavasta*, joka oli monta kertaa vähä vahvempaa, ko ne kalat pyrki sieltä pois, niinko läpitte. Pikkupoikana mulla oli luokkarysiä omas omistukses, jo hyvin pienenä.

Luokkarysä nielulankoja saatto olla kymmenen, saatto olla kaksikymmentä. Se vaihteli. Yleensä päällipuolelle ja yläpuolelle jätettiin aukko, kyllä sivuis saatto olla aika taajas, se oli vähä valmistajasta kiinni. Ilmeisesti ko kalat meni rysää, ni ne meni joko päälliosuudesta tai alaosuudesta, mutta sivuttain ko ne laski ettei ne pääs sieltä pois.

Aika paljo meillä oli *peräköydes kapula*, oli semmosia muovisia, ettei se aina kiertäny että se pysy suorass. Jos se kapulalla oli ni se tietysti saatto kiertää ja sitä sitte vähä kattottii että se on suorassa. *Truttuholokki* piti langat aina suorass. Mutta ko *kapulalla* oli, ni täyty kattoo, ettei menis kovin paljon *kieruu*. Kumpaaki käytäntöä oli.

Siipirysä

Ja sitte oli pieniä *siipirysä*. *Siipirysis* siihen aikaan oli *puumi*, se oli sitte vallan kaikilla. Ko ne sen rysän neljää osaa pisti, sen *pohojan* ja sitte *sivut*. Jos se kaks *syltäses* vedes oli, ni kyllä se kolme kuuskymmenä sitte se *puumi* oli, jos se oli kahaden sylen vedes. Ko meilläki oli semmosia kahden sylen *siikarysiä* siinä **Gräsooran** takana.

Siihen aikaan alkuaikoina vanhoilla miehillä oli vallan ne *tuplat*, että oli ne *siivet* ja sitte oli *tuplaosuus* kuitenkin niiko *silakkarysis*. Siitte myöhemmin *siipiryssäki hankittii* ottaa pois, niiko *silakkarysisistäki* hankittii ottaa *tuplat* pois, että *siivet* vaa oli, ettei ollu sitä *tuplasysteemii* lainkaa.

Nyt ko *silakkarysät* on tätä uutta mallii, ni ne menee paremmin sisälle ni ne ei tartte olla *tuplia*. Se tekee sen säkkimäiseks. Ja vielä ko se *limottuu* se menee säkkimäiseks.

Siipiryssä oli maa-ankkuri, sitte *siiven kulumis* oli, sitte oli myöskin *puumiankkuri*. *Välikulumas* siinä mistä *tuplat* lähti, ni siinä ei ollu ankkurii. Niitä *kiviankkureita* sillon alkuaikoina oli vallanki. **Gräsooran takana** tuuli niitä joskus (koetteli)... ja sitte niitä vähä oikastii.

Siihen aikaan *rysät liivottu* niin paljo vähemmän ettei virta niihin kovin kauheesti ottanu. Se *liivotus* oli kuuskymmentä vuotta sitten paljo pienempää, mitä se on tänään, paljoki. Ko meilläki kahtee kertaa oli (pyynnissä). Keväällä meillä oli kuus viikkoo, ja sitte oli kesäaikaa vielä *ahavenella*. Kyllä se sen kuuden viikon aikana, sillon kuuskymmentä vuotta sitten aika vähä siinä Gräsooran takana liivottu. Kyllä se sen kuuden viikon aikana *limottu*. Vesi on kokonaisuudessaan erilainen rannoilla ko ennen. *Färjättii* ja pistettii *kuivumaa*.

Talavella josaki vaihees *siipiryssiä* jouduttii vähä päältä *tuurailee*, sitte pantii perän kohdalle paljo lunta *kokemusaukkoo* ettei se vahvistunu se jää. Yleensä vasta keväällä vesi meni niin alaa että sitte rupes tulee tiukkaa. Normaalisti ellei vesi nyt menny kauheen alaa, *rysä* oli siinä syvydes että sen pysty *kokee*.

Sillon oli *suomukalaa*, kyllä ne niistä sai aika paljo sitä haukee ja muutaki, ahaventa oli aika paljo ja muutaki. Olihan sillon niitä isompia *lahanoja*, no *säynäillä* ei niin paljo ollu kysyntää. Sillon kalaa vähä talosta taloo myytiiki ja tietysti *tukkujutuille* aika paljon ja vähä **Porii** lähetettii. Kyllä ahven on aina aika hyvin menny kaupaks. Särkikalat sitte on ollu hankalempia ja tietysti säynäät ja lahnat. Siihenki aikaa tartti olla niinko isompia kaloja, pieni ei siihenkään aikaan hankkinu mennä kaupaks. Täyty *lahnaki* ainakiki kilonen olla. Ei niitä siihen *lahanaa siipiryssistä* tullu. Särki siinä sivutuotteena oli. Sitä sitte käytettii sioille. Meilläki kaks sikaa oli, ni neki kyllä söi niitä särkiä mielellään. Vähä keittää täyty tietysti.

Keväällä *rysiä värjättii* aina ja välii väliski sitte *värjättii* uutee kertaa ja ko toiselta heitolta toiseen. Juhannuksen jälkeen ne oli neljä viikkoo vielä siellä kesällä (pyynnissä). Ei sillon niin paljo kalaa ollu, mutta ko ne oli puhtaita ni kyllä sitä kalaa sitte vielä tuli. Se kala oli sitte jo paremmas hinnas, kyllä ko se pahin ruuhka oli ohi. Siinä ennen juhannusta *suomukalan* hinta oli jo parempi, ko järvet ei enää *antanu*.

Moottorit tulevat

Sitte rupeski olee näitä *keskimoottoreita*, että se kävi hienosti ajaa *rysältä* toisella, se oli paljo helpompaa ko se soutamisvaihe. Isot moottorit oli jo tullu 20-luvulla näihin rääkipaatteihin. Se vaati sitte kuitenkin 50-lukua ennenko näihin *prutkuihin* saatii erilaisia keskimoottoreita. Eri merkisiä rupes tulemaa. Toiset toimi paremmin ko toiset.

Ensimmäiset oli keskimoottoreita, perämoottorit tuli myöhemmin. Meillä oli kotona Villers-niminen moottori, se oli ensimmäinen. Ja *Penharteja* oli sen jälkeken. Olihan se sitte aikamoista

juhlaa sen soutamisen jälkehen. *Penhartti* oli aika vahva kone sitte myöhemmin ko se tuli. Se yleisesti ottaen toimi aika hyvin. Jos sitä hyvin hoisi ja laitto puhudasta polttoainetta, se oli hyvin käyntivarma. Se valtas hyvin markkinoita. Siinä oli erimmoisia muitaki, mutta niillä oli pienempi osuus.

Koneet kaikki oli siihen aikaan ilmajäähdytteisiä. Ei ollu veden kanssa vaikeuksia, jos myöhää syksylläki kalasti. Kyllä niitä Olympia mallisiaki oli, niitä sitte rupes tulee, ne oli sitte jo yleensä järeempiä. Ne oli vähä raskaan sorttisia näihin pienii veneisii. Mutta tämä penhartti oli vähä halvempi.

Silakkarysäpaikkoja

Sillonko mä oli pikkupoika, ni isä kalasti *silakkarysillä* Välimaan Väinön kans yhydessä. Ensimmäinen rysä mulla oli, se on varmaan tapahtunu vuoden -60 paikkeilla ko ne niiko eros ja sitte me aljettii Topin kans. Mä en tie millai niitä sitte nimitettii. Ne oli vähä niiko vähä yhteisiä ne vehkeet. Välimaan Väinö lopetti sitte kalastuksen sillon ja Epo (Eino-poika) meni niinko Taiston (Välimaa) kans kalastelemaa -60 paikkeilla. He meni **Talikiivii**, siellähän oli ollu sisäreunas Laineella sisempänä ja Raunelalla vähä ulompana. Taisto meni siihen Talikiivin ulkoreunaa. Sillonko niitä rysiä paljo oli ni siellä oli kalaa kalaa vähä niinko kaikilla ilmoilla, ni he suhteellisen hyvin sai sieltä.

Mulla oli ensimmäinen silakkarysä **Pölhössä**, ja sitte oltii tässä **Tervahovilla** ja sitte meillä oli siinä **Pietin** etelän puolella siinä karikos ja kylä **Uudessakarissaki** oltii... Se oli alkuun se Pölhö. Sillonko heillä oli *kimppakalastusta* ni sillon oltii vielä sielä **Aakan kivissä**, lähellä sitä **Podaa**. Väinö ja isä oli kalastanu siinä jo ennen sotia. Aakan kivillä he kalasti, sillonko mä olin pikkupoika, olin mukana, se oli sitä aikaa, se oli aika *virtanen paikka*. En tie kuinka he oli sinne ajautunu. Se oli aika virtanen paikka, joskus sielä silakkaaki oli. Heillä oli yks **Sandskerin** takana, Pölhös, **Lankosken** matalan reunois ja yks Tervahovilla, ko niillä viis oli. Nämä niinko Pölhö ja Pieti oli aika helppoja paikkoja ko ne oli tässä sisällä. Niillä oli **Sanskerin** takana yks. Niillä oli sillo viis silakkarysä.

Silakan tie rysään

Ko silakka meni rysää, ni siinä oli *siivet* ensiks, sitte oli niin sanotut *tuplat*, jotka oli *puumista* sinne siipii päi. Siivissä oli tavallaan niinko kaks eri *porttia*, oli *isompi portti* ja sitte oli niin sanottu *pikkusiipi*. Ja sitte tietysti mentii sitä *etuliinaa* myöden sitte sinne *välipesää*. Se oli sitte oma *nielu*. Siinä oli kaks *vyötä* siinä välipesäs. Se oli kaikilla, että *välipesän nieluviyä* ensiks, sitte *välivyä* ja kolmantena tuli *peränieluviyä* sitte. Loput kolme *vyötä* oli niitä niin sanottuja *perävöitä*. Se näytti olevan niillä kaikilla. Se oli se malli, sillä ne siihen aikaan kaikki kalasti.

Vanteiden halkaisijan koko oli vähä erilainen, kaikilla hieman erilainen, toisilla oli isompi ja toisilla suurempi, ko *puuvanteita* oli, ennenko metallivanteita tuli, taikka alumiinivanteet tuli. Metallivanteita ei sillon siihen aikaan ollu kellää. 50-luvun loppupuolella tuli sitte alumiinivanteet.

Jouko ja Timo Saine käyttävät rysän koennassa ylikoentaa (eli vyöt nostetaan pystyyn), kuten Välisalo. Kuva: Merikarvia-seuran arkisto - Jukka-Pekka Kulosaari.

Silakkarysäs *nielulankoja* saatto olla tavattoman paljo, että sielä saatto olla sataki lankaa. Toiset käytti tavattoman taajaa. Ja sielä oli vähä sama systeemi ko *siipirysis*, ne oli oppineet että ylhäällä oli reikä ja alhaalla ja toiset käytti aika paljo isompaa nielu ko toiset, että siinä oli kovin paljon eroa. Jos se oli iso *nielu*, siinä oli siinä valtavasti lankaa, ettei ne pääsis niinko pois. Toisilla ko oli nielu pienempi, ni siihen sai panna vähemmän lankaa. Kukaa ei pystyny sanomaa mikä niistä paras on, mutta jokainen oli vähä oman linjansa valinnu.

Kolmannelta *vyöstä* lähti sitte *peränielu* ja se ulottu sitte sinne neljännen vyön ohi joku viiskynt senttii sen neljännen vyön ohi yleensä. Et se oli kylä yleensä siihen aikaan niin käsin kudottu, että se oli siis hienosti soukennettu, että se niinko suoraa pieneni, ettei siinä ollu tämmöstä, mitä nyt että pannaan paljo kerralla ja sitte taas on palanen samanmoista ja taas pienentää. Ne *kuto* kyllä niitä ne itte niitä *nieluja* ite, ainaki sieltä puolesta välistä reilusti. Alkupää saatto olla tehtaan *havasta*, mutta ko se pieneni ni ne *soukisti* sen sitte. Ne oli kauheen kauniita niillä vanhoilla miehillä ne nielut ja virtaviivasia. Tottaki ko ne *liivottu* ne nielut ja muut niin, ni totta kai ne erilaisia oli, mitä nyt ko on isot aukot, ni kyllä niihin menee paremmin kalaa.

Meilläki kaks kolomasosaa kudottii ja sitte se juuripää oli tehtaan havasta, siis se isompi pää. Kyllä mäki olen kutonu, ko oli niitä *kutostooleja*, ni niitä kudottii niitä sitte. Ko ne vaihdettii myöhemmin sitte ne perät vaihdettii nailoniks, ko ne oli alkujaan pumpulilankoja. Kaikki piti tietysti uusii, perät uusittii, totta kai uusittii sitte myöskin nämä nielut, ni niissä oli sitte oma hommansa.

Silakkarysän koenta

Meillä oli *kokemusköysi* ja sitte se *kapula*, mikä avattii takana oli *peräköysi*. Sitte siitä ruvettii kokkomaan vyötä vedettii ja sitte takana oli peräköysi, joka pantii veneen toiselle laidalle. Neljä vyötä vedettii ylös. Me koimme rysän niin, että vyät oli *käännettynä veneessä*, ko toiset palautti ne takasi. Ei me nähäny siinä mitää etuu, vaikka se olis ollu toisin. Tietysti *trutun* täyty sitte nostaa sillä tavalla sen vyön päälle, ettei se jääny sinne kalojen joukkoon. Sen oli heleppo sitte saada takasin.

Peräköysi laitettii kiinni vastaavalle laidalle ko toiselta laidalta koettii kiini. Meillä peräköysi laitettii *liihulttii* kii. Ko oli kova tuuli sivulta ni heitettii ankkuri, sille puolelle misä oli tuuli, että vene pysy siinä paikas misä sen piti pysyä.

Koettaessa yleensä oli toinen jalka *liihultilla* ja toinen *kandäkillä*. Mutta yleensä rysän päällä oli toinen jalka tavallisesti ja toinen siinä. No, joskus ko sitä väkeä enemmän oli, ni toinen *kokos* sitä nielua. Jos kolomeki oli, ni yks väänsi siltä vaikeammalta puolelta. Ja kaks kokos koko ajan sitä nieluu. Riippuen vähä veneen kallistumisesta, toiset kallistu hyvin ja toiset oli tietysti huonompia kallistumaa.

Rysien nosto

Se *väkipyörä* millä vedettii vähä ankkureita ja nimenomaan nämä rysävehkeitä, oli iso. Vyöosuudet ei tullu siitä välistä, mutta kaikki muut. Siinä oli Penhartti kone, siinä oli kuuskymmentä neljähampainen välittäjä, sen sain kyllä sitte ihan niillä ylös. Toinen *siiva* oli iso ja pieni, sillä sai sitte lisää välitystä. Kyllä siitä rysät tuli hyvin, mahdottoman hyvin. Siinä oli sitte auton rengas, että ko sai sitä alaa vetää, kyllä se systeemi ihmeellisesti helpotti. Se tuli meille -77 kesällä, nostettii sillä vehkeet ylös. Me tehtiin se itte, isommasta vanteesta tehty, pellistä hitsattiin.

Silakkapaunetti

Se *paunettisysteemi* sillon mitä meillä oli loppuiks, se oli sama mitä niillä nyt on tämä uudempi malli. Se todettiin sillon, että ko se on avara, ni se on huomattavasti parempi, mitä on se vanha malli. Että on avaruutta, mistä kala menee paremmin sinne sisälle. Nyt ko ne perät on kauheen avaria ja laajoja, ni niihin menee kalaa paljo paremmin.

Se on ollu varmaan liian säkkimäinen se vanhan ajaan silakkarysä, jos ajattelee sitä tehokkuuden kannalta. Jos sielä on ollu jonku verran tavaraa rysäs, ni uuden silakan meneminen sinne sisälle on ollu vähän hankalaa. Ne on palannu takasi. Vaikka lohiki olis seurannu *aitoja*, se on menny varmasti siipiin asti, ja on saattanu mennä vähä pitemmälleki, mutta on palannu takasi. Mutta ei ne ol sinne perää mielelläs menny. Niille tulee sitte semmonen säkkimäinen tunne. Sama se on vähä siian kans.

Meillä oli aluksi *paunetis vyö* sitä varten, että sai lipottuu paremmin. Se oli vaa *lippoomisen* tähden, muutenhan sitä ei olis tarvinnu. Mutta ko se laidalle käännettii ne se oli heleppo ottaa. Sen sai sitte heitettyy sen *perätrutun*, ni sai sitte heittää, ko se pysy aukeena. Muutenhan se oli ollu sitte vaikee. Sillä vanhan ajan systeemillä sieltä otettii se kala pois, ko mitää imureita ei ollu.

Jos se systeemi olis ollu käytössä silloin ko kalastettii, ni se olis antanu paremmin. Ja nimenomaan muuta kalaa niinko lohia ja nimenomaan siikaaki. Se on kuitenkin avara ja nieluki isompi ni se menee sinne paremmin. Ko on iso peräsysteemi, ni se tekee sitä avaruutta. Etenki ko se liivottu se silakkarysä ni säkkihän se oli niinko kalalle. Meillä oli paunetissa etuliina vaa ja sitte perä, kuus seittämän metrii levee. Se oli avara verrattuna näihin silakkarysiin. Silakkatouhu oli vaa sitä mitä se alkujaan oli. On se kumma ettei kukaa (ollu kokeillu), paljo yksinkertasempi tämä, mutta ko siihen oli totuttu siihen silakkarysä. Mutta kyllä tähän silakkapaunettii, mitä poijillaki on, ni paljo paremmin menee kalaa.

Siian vaelluksista

Se mikä siinä kautta koko historian on ihmeellistä, ko siihen **Tervahoville** tulee joka vuosi se *siikaparva*, eikä sitä tul mistää muualta. Me ollaa kalastettu joka puolella, **Truutikarissa** ja pohjanpuolella joka puolella ja sitte oli **Lohikarilla** ja vähä joka puolella. Se tulee mutta sitä ei tiedetä. Viime vuonna se oli juhannusviikolla, se oli niinko tiistai, keskiviikko, torstai. Pari vuotta sitten se oli juhannuspäivinä ko se tuli. Mutta siihen se tulee joka kesä.

Välimaan Hannu ko se oli ja kalasti, ni se sai **Talikniivista** samaa aikaa. Se on kumma, että se tulee Tervahoville se siika ja palaa sitte sinne takasi. Siittä matalasta saa, *pusseilla* sitte siittä saa, niinko poikaki saa siittä *pusseilla*. Siinä on sitte vähä isompiaki siikoja mukana. Se on ollu sama ilmiö kautta historian, niin kauan ko mä muistan, silloin jo ko Topin kans kalastin viiskymmentä vuotta sitten. Se tulee, muttei ihan päivää tiedä.

Silloin ko Hannu paljo oli tuola Talikniivin *maailmas* (1980- ja 1990-luvulla), ni se sai silloin sieltä, ko hällä oli nelkytviismillisiä, vähä harvempia verkkoja, ni se tuli sitä kautta. En sen jälkeen ol saanu tietoo siian vaelluksista. Ilmeisesti ko ei sitä pohjosempaa saatu, ni se palas ilmeisesti samaa reittii suurin piirtein takasi. Se on muuten merkillistä, että ko sukupolvet tässä siikakannas on vuosikymmenien saatossa vaihtunu ni. Se on joku merkillinen ilmiö, ko se tulee siihen paikkaan, ettei se tul sisemmäks, eikä tul muualle, eikä tul sivulle, eikä se tul sisemmäks. Ko Topillaki oli rysiä ja monella muulla on ollu, jo silakka-aikana vuosikymmeniä takasi ja silakkarysiäki ollu mones muus paikas, ni ei ne saanu muualta. Kyllä semmonen käsitys on ollu lähinnä Välimaan Hannun kautta, että se tulis Talikniivin kautta, ettei se tulis **Viitameren** kautta.

Lohirysä

Ensimmäisen kerran me kalastettii lohiryssällä 1973. Kuusisen Laurilla oli jo 1960-luvun lopulla, ko se sieltä **Skaftungista** niitä osti. Sitte se kyllä levis nopeeta 70-luvun alussa. Sitte rupes muukki hankkii. 1970-luvun loppupuolella oli lohiryssä hirmuisesti. Kai se oli silloin kaikkein voimakkaampaa se kalastus. Silloin oli rysiä mahdottomasti, meri täynnä.

Johtoaita on pysynyt suurin piirtein samanlaisena. Siihen aikaan vähän *kivettiä* vähän pohojaa alakuu, parina vuonna meki, ko silakkarysitys oli totuttu. Mutta se loppu sitte parin vuoden jälkeen. Mutta johtoaidat on suurin piirtein samanlaisia, ko nykyt. Kyllä niissä silloin *painopaulat* jo oli. *Siivet ja etuliina* oli silmällä otettavia pyydyksiä, ne oli niin ohutta lankaa, että kala tarttu niihin myöskin kiini, mutta tottakai niitä *peräki* meni. Nykyäänhän nämä uudet mallit on semmosia, että kala menee kaikki sinne perään. Kalat tarttu niihin. Kala menee nykyään perään.

Onni ja Juha Välisalo esittelevät kesällä 1992 lohiryssästä saamaansa 30,4 kg:n painoista lohta.
Kuva: Merikarvia-seuran arkisto.

Nykyään lohi ei käytännöllisesti katsoen men *siipii*. Jos joku menee ni *hylje* syö sen sieltä. Yleensä se on rakennettu sillai, ettei sinne monia men. Siivekki on niin harvoja, ettei siihen sen tähäden jää kiinni. Etuliina on niin paljo *krouvii* havasta, ettei siihen jää. Sillon täyty kokee koko rysän, siis siivet ja välipesän, etuliinat ja perän tietysti. Nyt on vaa se pelekkä *push upin* nosto. Kala on tietysti elävää nyt. Ne saa *verestää* siinä ja heittää *jääsaavii*. Laatu on tietysti paljo, paljon parempaa mitä sillon. Sillon oli tietysti rysään kuolleita, joista veri oli jääny laskematta ja ne oli tietysti pehmeempiä sitte. Tämä on ollu yks suuri parannus laatuu nähäden lähinnä. Kyllä se paljo työtäki vähensi, ko nyt saa koneella rysän nostaa. Ni onhan se kevyt ennen tapahtuvaa kalastukseen nähden. Kyllä se on ollu hyvä keksintö ollu tämä push up, ja kyllä ko se sinne, ko se on harvaa havasta, ni kyllä ilmeisesti se lohi sinne kohtuullisen hyvin menee.

Vanha malli oli tietysti *laarisysteemi* ja tämänhän on niinko vanhanajan silakkarysä, nykyisin tämä push uppi. Ko silakkarysät muuttu laarisysteemiks, ni nämä vaihtu takasin semmoseks, ko silakkarysät oli ennen. Kaks kerrossysteemillä, on kaks kerrosta perässä, ni hylje ei pääs *pemottamaa* sinne. Ko on kolomekymmentä senttii tyhjää tilaa välis ja on kaks kerrosta sielä peräs. Sitte on sielä on *hylkeenestoverkko*, että se lohi menee vaa läpitte sen hylje-esteverkon, mutta hylje ei pääse perää sinne, lohien mukana. Hylje-estoverkon paikka on välipesässä.

Vanhassa rysässä ei alkujaan ollu *kattoo* lainkaa. Kyllä niihen sitte rupes tulee katto. Siinä varmaan kokemisvaihees ni lohet saatto lähtee pois. Ko se sieltä ruotsinkieliseltä alueelta tämä rysätouhu ni sillon sieltä tuli *katottomia*. Mutta täällä mun ymmärtääkseni katot niihin tuli. Muuten samanlaisena mitä se sieltä pohjosesta tuli, ni saman tyyllisenä se oli ennenko tämä **Ruotsin** valtaus tuli näitten hylkeitten tähäden. Ko tämä nykyinen malli, ettei ollu silmällä ottava, ni kyllä tämä malli on ollu tavattoman hyvä.

Kyllä vanhassa lohiryssäki käytettii *nielulankoja*. Se oli ja vaihtelevaa, toiset käytti enemmän, toiset vähemmän. Yleisesti niitä käytettii. Jotkut ei käyttäny lainkaa, paitsi se *kulma*, jotka piti sitä lujassa, nämä yläreunassa olevat, jotka piti sitä *nielua*, ni siinä oli vaa kaks vahvaa paulaa, kulmii vedetyt paulat, jotka piti sen piukkana, ni kyllä semmosiaki oli, mutta sitte oli semmosia ko vedettii keskelle oikeen nielulangat.

Meillä oli kumpaaki mallii. Mutta sitte ko mentii **Kokemäenjoen** suistoalueelle, ko sieltä rupes tulee sitä siikaa, ni sitte ajateltii että siian tähäden täytyy olla. Niissä oli sitte. Ko syksyy asti kalasteltii 80-luvulla ja 90-luvullaki. Sielä syksypuolella alko menee isoo siikaa jonkin verran niihin, ni kyllä sillon pantii nieluihin nielulangat.

Meillä saatto nielulankoja olla kummallakin sivuilla, vaikka pohjas ei niin ollukkaa, kuus, seittämän, kahadeksanki lankaa sivuilla. Me laskettii ettei ne nouse ylöspäin. Pohjas oli sitte vähemmän. Nielulangat oli *monofiililankoja*, me käytimme niitä vallan, ne oli millistä, ne oli ikuisia, siinä mieles, että ne kesti. Siian tähäden lähinnä niitä pantii, ko sielä jonku kuitenkin verran *vaellussiikaa* 80- ja 90- luvuilla oli vielä jonku verran syksypuoles.

Ko lohenkalastus loppu Ouran seudulla heinäkuulla, mutta ko Kokemäenjoee oli tätä **Nevan** kannan istutusta. Kokemäenjoen suistos alako uus kausi niinko syksyllä, jo se lohi nousi jokisuistoo syksyllä. Siinä ei ollu niitä *kutuvärejä*. Syyskuuki saatto olla tavattoman hyvä ko merestä tuli. Kyllä sillon saatto hyvin olla lyhyemmän mallista, punalihasta kalaa, lyhempää ja vahvempaa mitä tämä

normaali lohi oli. Kyllä sitte tietysti ko se jokee nousi ni siihen tuli se kutuväri. Mutta ko se mereltä tuli ni oli (komiaa).

Sillon ko meillä oli lohiryssä **Rääkikaris**, ni tuli paljo sitä *liivaa*. Me veimme sitte niin paljo ulospäin, lounasta kohden, että väheni. *Kivenliiva* on lisääntyny niin paljo. Ei tällä puolella (Ouran pohjoispuolella) syksyvuolella kannata kalastaa ko se liiva menee havakseen ni se alakaa kasvaa. Mahdotonta kalastaa syksyllä. Sitte se lähtee liikkeelle niistä kivistä ja sitte ko se lähtee liikkeelle ni se jää havaksee kiinni. Eikä sitä auta värjäämiset eikä mikkää. Se sama onko värjätty vai ei. Kyllä jokanen on lopettanu syyspyynnin, ei tul mitää.

Moukkusilakkaa

Mä oli *ruumamiehenä* ja Topi *palmas*, oli vahva *lappamaa* sitä *paulaa*, tuuli tai ei, saman verran tuli, tuuli tai ei. Monelle tuli sitä voiman puutetta, ja monella puutu sitte kädet. Ja monekki joutu vaihtaa miestä, vetää niinko vuorotellen. Se on tietysti tottumiskysymys ja voimakysymys. Se on kumminki, se rääkivene on raskas, perä edellä raskas vetää. Se ei ole helppoa. Se on kovaa touhua. Sillai ne ny siihen aikaa niitä veti kaikki. Tietysti *ruumamieski* voi vähä jossain vaiheessa auttaa jos oli heikompi *palamaaja*.

Ens vuonna tulee viiskymmentä vuotta, ko -67 oli kova tuuli. Se oli elokuun toisen ja kuuden päivän välis tuuli. Oli mahdottoman kaunis syksy sen tuulen jälkeen. Meki oltii Topin kans 39 yötä peräkkäin, joka ainoo yä (silakkarääkissä). Me oltii vaa **Marjakarin** linjalla: Talikniivista ajettii **Lopun** eteläpuolelle kolme, kolme ja pual mailii Talikniivista, **Lapuuran** ja Lopun välille. Siinä on vähä matalempia vesiä, toistakytä metrii ja joskus viistoista metrii josaki kohtaa. Siinä me oltii käytännöllisesti katsoen joka yö. Meillä oli toista nelikon verkkoo keskimäärin aina, että tommonen parikyntä laatikkoo joka yö, kakstoista verkkoo, ni se oli semmosta *moukkusilakka*. Se oli vaan siinä se *parva*. Tuuli sen vaa ehkä toi, ja sitte ko oli pieniä *päivätuulia* luoteesta, mutta yöllä oli käytännöllisesti katson jatkuvasti tyven.

Nikaniemi ja Epo (Välimaan Eino) sillon kalasti siikaa sillon **Krakarein matalilla**, **Siipyyn** korkeudella ko ne paljo sieltä siikaa. Jostain syystä se herätti kaikkia kalaa, silakkaa niinko siikaaki. Ja sitte ko oli niin hyvät ilmat pyytää. Se oli poikkeuksellinen vuosi, ei niitä ol koskaa ollu niin yhtäjaksosta tyventä jaksoo. Kyllä sillon joskus päivälläki saatto tuulla, mutta yöks aina tyveni. Ja se oli enimmäkseen luoteen puoleista *päivätuulta*.